

ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛ ҮЙЛДЭГЧИЙН ЗАН ҮЙЛ, ТӨӨРӨГДӨЛ

BEHAVIORAL PATTERNS AND MISCONCEPTIONS OF DOMESTIC VIOLENCE PERPETRATORS

Е.Гүлнур

ДХИС-ийн Сургалт,судалгааны 403-р анги шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэлийн албаны сургуулийн 531-р дамжааны сонсогч

Товч утга: Судалгааны хүрээнд гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчийн зан үйл, төөрөгдлийн шалтгаан, нөхцөл байдалд анхаарч, гадаад улс орнуудад энэ төрлийн асуудлыг шийдвэрлэхэд чиглэсэн туршлага, хэрэгжүүлж буй арга хэмжээг судалсан. Энэхүү сайн туршлагыг өөрийн улсад нэвтрүүлэх боломж, шийдлийг санал болгох зорилгоор харьцуулан судалж дүгнэлт, санал дэвшүүлсэн болно.

Abstract: As part of the research, attention was given to the behavior of domestic violence perpetrators, the causes of misconceptions, and the surrounding circumstances. The study also examined international experiences and measures implemented in other countries to address such issues. Based on this, a comparative analysis was conducted to propose conclusions and recommendations for the potential implementation of best practices in our country.

Түлхүүр үг: Гэр бүл, гэр бүлийн гишүүн, гэр бүлийн хүчирхийлэл, зан үйл, төөрөгдөл, хүчирхийлэл үйлдэгч.

Keywords: Family, family member, domestic violence, behavior, misconception, perpetrator.

УДИРТГАЛ

Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуульд зааснаар “гэр бүлийн хүчирхийлэл гэж гэр бүлийн хүмүүс нэг нь нөгөө хүний сэтгэл санаанд дарамт учруулах, эдийн засаг, бэлгийн эрх чөлөө, бие махбодод халдсан үйлдэл, эс үйлдэхүй” (Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль, Төрийн мэдээлэл эмхэтгэл №05, 2017 он) хэмээн заасан байдаг.

Гэр бүлийн хүчирхийлэл нь зөвхөн бие махбодын хүч хэрэглэсэн үйлдлээр хязгаарлагддаггүй бөгөөд дараах төрөлтэй байна (Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль, Төрийн мэдээлэл эмхэтгэл №05, 2017 он). Үүнд:

- сэтгэл зүйн;
- эдийн засгийн;
- бэлгийн;
- бие махбодын хэмээн дөрвөн төрөлтэй байна.

Төөрөгдлийн шалтгаан нь хүчирхийлэл үйлдэгчид өөрсдийн үйлдлийг зөвтгөх, эсвэл буруугаа хүлээн зөвшөөрөхөөс зайлсхийхийн тулд сэтгэлзүйн хамгаалах механизмуудыг ашигласнаас үүдэлтэй (Bancroft, L. Why Does He Do That? Inside the Minds of Angry and Controlling Men, 2021). Тэд:

- хүчирхийлэл бол "хариу үйлдэл" байсан гэж тайлбарлах;
- хохирогчийг буруутгах (жишээ нь, “Тэр намайг өдөөсөн”);
- өөрийн үйлдлийг багасгаж үзэх (“Би түүнийг зүгээр л түлхсэн”);
- өөрийгөө хохирогч мэтээр ойлгох (“Надад хэцүү байсан, би тэвчээгүй”) гэх мэт сэтгэхүйн төөрөгдөлтэй байдаг.

Хүчирхийлэл үйлдэгчийн зан үйлийн онцлог нь бусдыг захирах, хянах, өөрийн хүсэл, шаардлагыг тулгах замаар харилцаанд давамгайл байр суурь эзлэхийг эрмэлздэгт оршино. Тэд энэхүү эрх мэдлээ тогтоохын тулд айдас төрүүлэх, дарамт шахалт үзүүлэх, сэтгэл санааны болон эд материалын хязгаарлалт хийх зэрэг олон хэлбэрийн үйлдлийг ашигладаг бөгөөд энэ нь зөвхөн нэг удаагийн биш, давтагддаг, системтэй шинжтэй байдаг (Dobash, R.E., & Dobash, R.P. Violence Against Wives., 2019).

Гэр бүлийн хүчирхийлэл нь зөвхөн үйлдэл биш, гүнзгий сэтгэл зүйн суурьтай, нийгмийн буруу хандлага, төөрөгдөл дээр тулгуурласан үзэгдэл юм. Хүчирхийлэл үйлдэгчдийн зан үйл, тэдний итгэл үнэмшил, ташаа

ойлголтуудыг хянаж, өөрчлөх нь урт хугацааны шийдэл болж чадна. Хууль зүйн арга хэмжээ авахын зэрэгцээ сэтгэл зүйн засал, боловсрол, олон нийтийн хандлага өөрчлөх үйл ажиллагаа зэрэг нь чухал юм.

Америкийн сэтгэл судлаач Леноре Уокерийн тодорхойлсон “нисэн буух мөчлөг” (Cycle of Violence) онолын дагуу гэр бүлийн хүчирхийлэл дараах гурван үе шаттай явагддаг (Net Frances.R , Belfrage.N, Wilson, Mirrors, windows and doors, 1998). Үүнд:

- хурцадмал байдал бий болох үе – Хүчирхийлэл үйлдэгч бухимдаж эхэлдэг, үг хэлний дарамт, хяналт нэмэгдэнэ;

- хүчирхийлэл үйлдэх үе – Физик эсвэл сэтгэл зүйн хүч хэрэглэж, хохирогчийг айлган сүрдүүлнэ;

- “сайн тал” илрэх үе – Уучлалт гуйж, хайр халамж үзүүлж, дахин ийм зүйл болохгүй гэж амлана. Энэ мөчлөг тасралтгүй давтагдсаар, хохирогчийг сэтгэлзүйн хувьд "гавлуулсан" байдалд оруулдаг. Хүчирхийлэл үйлдэгч ч энэ давтагдах байдлыг “энгийн зүйл” гэж хүлээн авдаг.

Хүчирхийлэл үйлдэгчид ихэвчлэн бусдыг буруутгах, худлаа амлалт өгөх, уучлалт гуйх, хайртай мэт дүр үзүүлэн дахин хяналт тогтоох гэсэн манипуляцийн тактик хэрэглэдэг. Энэ нь хохирогчийг гэр бүлээ орхихоос сэргийлдэг бас нэг хүчин зүйл юм. Хүчирхийллийг үйлдэгч нь зөвхөн гадаад хүчин зүйлээс бус, өөрийн зан төлөв, төөрөгдөл, итгэл үнэмшлээс шалтгаалсан үйлдэл гаргадаг. Иймд хүчирхийлэл үйлдэгчийн зан үйл, түүний төөрөгдөл, сэтгэл зүйн онцлогийг судалж, ойлгох нь урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсооход чухал ач холбогдолтой юм.

ҮНДСЭН ХЭСЭГ

Монгол улсын хувьд Монгол Улсад гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчдийн зан үйлд нөлөөлөх үндсэн арга зам нь хууль, сэтгэл зүй, нийгмийн үйлчилгээ болон боловсролын хөтөлбөрүүдийн уялдаа холбоонд суурилдаг. Энэ нөлөөлөл нь зөвхөн "сургалт" төдий зүйл биш бөгөөд олон талт, системчилсэн арга замуудаар хэрэгждэг. Хүчирхийлэл үйлдэгчийг шүүхийн шийдвэрээр эсвэл Зөрчлийн тухай хуулийн хүрээнд зан үйлд нөлөөлөх сургалтад хамруулдаг. Энэ сургалт нь дараах байдлаар нөлөөлдөг. Үүнд:

- хууль эрх зүйн мэдлэг олгоно энэ нь хүчирхийлэл үйлдэх нь хууль зөрчиж буй үйлдэл гэдгийг ойлгуулж, хариуцлага ухамсарлуулна;

- сэтгэл хөдлөлөө таних, удирдах ур чадвар эзэмшүүлнэ энэ нь уур бухимдлыг хэрхэн зөв зохицуулах, маргааныг хүч хэрэглэхгүйгээр шийдвэрлэх арга заадаг;

- эерэг харилцааны ур чадвар эзэмшүүлнэ энэ нь нөхөрсөг, хүндэтгэлтэй, хүчирхийлэлгүй харилцах аргыг заадаг.

- шалтгаан ба үр дагаврын холбоог ойлгуулах энэ нь тэдний үйлдэл гэр бүл, хүүхэд, нийгэмд хэрхэн хор нөлөө үзүүлдгийг ухамсарлуулна.

Хэтэрхий догшин, түрэмгий зан авир нь ихэнх тохиолдолд өөрийн шийдвэр, дадал зуршил, сэтгэлзүйн боловсруулалтгүй байдалтай холбоотой байдаг тул сэтгэл зүйн нөлөөлөл гол үүрэгтэй.

"Гэр бүл, жендэрийн төв", "Монголын Эмэгтэйчүүдийн Сан", "Лантуу дохио", "Хүчирхийллийн эсрэг үндэсний төв" зэрэг ТББ-ууд сэтгэл заслын үйлчилгээ, давтан сургалт, зан үйл өөрчлөх бүлгийн уулзалтууд зохион байгуулдаг. Зарим хөтөлбөрүүд нь гэр бүлийн хосын хамтарсан сэтгэл зүй-сургалтын арга хэрэглэдэг (Алтангэрэл Б. , Эрх зүйн албадан сургалтын жишиг хөтөлбөр, 2021).

Дээрх мэдээллүүдээс харахад Монгол улсад гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчдийн зан үйлд нөлөөлөх бодлого, арга хэмжээ нь зөвхөн шийтгэл оногдуулах төдий бус, зан авирыг өөрчлөх, сэтгэлзүйн боловсрол олгох, нийгэмшүүлэхэд чиглэсэн цогц хандлага бүхий хөтөлбөрүүдээр хэрэгждэг. Зан үйлд нөлөөлөх сургалтууд нь хууль зүйн, сэтгэл зүйн болон нийгмийн дэмжлэгийг хослуулсан бүтэцтэй байж, хүчирхийлэл үйлдэгчдэд хариуцлагаа ухамсарлах, сөрөг сэтгэл хөдлөлөө хянах, хүч хэрэглэдэг бус харилцан ойлголцол дээр суурилсан харилцаа тогтооход нь чиглэнэ. Мөн шүүхийн шийдвэрийн дагуу албадан сургалтад хамруулах, сайн дурын хэлбэрээр сэтгэл заслын үйлчилгээ авах боломжийг хослуулсан нь урьдчилан сэргийлэх болон дахин үйлдлийг бууруулах чухал хэрэгсэл болж байна. Архидалт, сэтгэл зүйн эмгэг зэрэг хүчирхийллийн шалтгаанд чиглэсэн дэмжлэг ч давхар үзүүлж, зан авирын үндсийг засахад анхаардаг.

Харин гадаадын зарим улс оронд хэрэгжүүлж буй гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчийн зан үйлд нөлөөлөх хөтөлбөрүүд нь бүтэц, хэрэгжилтийн хувьд Монгол Улсын адил төстэй ч илүү тогтолцоотой, үр нөлөөтэй байдлаар хөгжсөн байна.

Тухайлбал **Өмнөд Солонгос** улсад гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчийн зан үйлд нөлөөлөөх сургалтын хөтөлбөр нь дараах байдалтай байна.

Хүснэгт 1. Сургалтын хөтөлбөр

Зорилт	Дэд зорилго	Програмын нэр
Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчийн хувийн шинж чанарыг сэргээх	Өөрийгөө шударгаар илэрхийлж, зөвлөгөө өгөх замаар өөрийгөө үнэлэх үнэлэмжийг нэмэгдүүлээрэй .	Түр зуурын хамгаалалт
		Ганцаарчилсан зөвлөгөө
		Бүлгийн зөвлөгөө (бүлэг үйлчлүүлэгчдэд зориулсан)
	Нийгмийн дэмжлэгийн тогтолцоог бий болгох замаар хамгаалах чиг үүргийг бэхжүүлнэ .	Эрүүл мэндийн үзлэг
		Цагдаагийн холболт
		Сайн дурын бүлэг
Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчийн нийгэмд дасан зохицох чадварыг бэхжүүлэх	Өөртөө туслах бүлгүүд.	Гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх хуулийн боловсрол
		Чөлөөт ярилцлага
		Гадна үйл ажиллагаа
	Нийгэмтэй байгалийн харилцаа тогтоох боломжийг олгох замаар нийгмийн ур чадварыг хөгжүүлэх (өөртөө туслах бүлгийн уулзалтууд)	Хүч чадлын сургалт
		Соёлын арга хэмжээнд оролцох
		Аялал, хайгуул
	Нийгэм дэх эмэгтэйчүүдийн үүргийг дахин хүлээн зөвшөөрч, нийгмийн	ТИЙМЭЭ БИ ЧАДНА!

	оролцооны талаарх ойлголтыг нэмэгдүүлнэ .	
	Бид эдийн засгийн бие даасан байдлыг хангах үүднээс боловсрол, ур чадварын шалгалтыг явуулдаг.	MBTI тест Ажлын сургалт
Гэр бүлийн үйл ажиллагааг сайжруулах	Гэр бүлийн тухай ойлголт, гэр бүлийн гишүүдийн үүргийн ач холбогдлын талаарх ойлголтыг нэмэгдүүлэх .	Дүрд тоглох Гэр бүлийн зөвлөгөө
	Энэ нь гэр бүлийн эв нэгдэл, харьяаллын мэдрэмжийг төрүүлж, гэр бүл доторх эв нэгдлийг бий болгодог .	Гэр бүлийн зуслан Видео бичлэг үзүүлэх
	Гэр бүлийн хүчирхийллийн давтагдах тохиолдлыг арилгах .	Гэр бүлийн өдрийн тэмдэглэл

Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчдэд зориулсан бүлгийн эмчилгээний хөтөлбөрүүдийн хэрэгцээ: Зөвхөн хохирогчдод тусламж, дэмжлэг үзүүлэх нь гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртсөн хүмүүсийн олон талт хэрэгцээг бүрэн хангаж чаддаггүй. Үүнтэй холбоотойгоор хохирогчдын зүгээс хүчирхийлэл үйлдсэн гэр бүлийн гишүүдийг мөн эмчилгээ, сэтгэлзүйн дэмжлэгийн хөтөлбөрт хамруулах шаардлага тавигдах болсон. Энэ шаардлагын хүрээнд 1970-аад оны сүүлээр АНУ-ын хоргодох байранд хүчирхийлэл үйлдэгчдэд зориулсан анхны хөтөлбөр хэрэгжиж эхэлсэн бөгөөд 1980-аад оны сүүлээр гэмт хэрэг үйлдэгчдэд хариуцлага тооцох эрх зүйн орчныг улс даяар бүрдүүлж, тэдэнд чиглэсэн цогц хөтөлбөрүүд боловсруулагдсан.

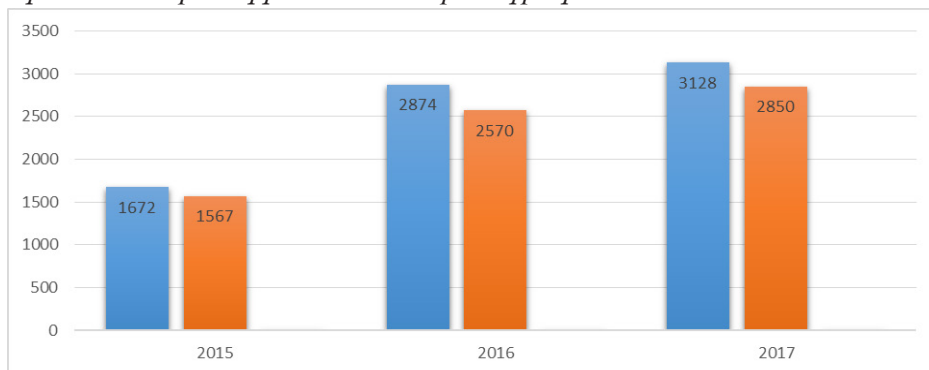
Гэмт хэрэгтнүүдийн бүлгийн эмчилгээний хөтөлбөрийн бүтцийн онцлог

1. Танин мэдэхүйн зан үйлийн загвар = Психо -боловсролын загвар Энэ хандлага нь хүчирхийллийг нийгэмд суралцаж , бататгасан зүйл

гэж үздэг тул хүчирхийлэлгүй байхыг бас сурч болно . Нийгэмд суралцах үйл явцаар дамжуулан хүчирхийлэл нь стресс, түгшүүрээс ангижрах арга зам болгон хувиргадаг бөгөөд зохисгүй сэтгэлгээ, нийгмийн ур чадвар дутмаг байдал нь хүчирхийллийн шалтгаан гэж үздэг тул хүмүүс хоорондын харилцааны ур чадварын сургалт нь хүчирхийллийн зан үйлийг хянах хамгийн чухал хүчин зүйл болдог . Иймд энэ хандлагыг дагаж мөрддөг хөтөлбөрүүд нь хүчирхийллийн эсрэг мэдлэгийг бэхжүүлэх зорилгоор бүтэцлэгдсэн байдаг . Жишээлбэл, уур уцаартай тэмцэх аргууд нь хамгийн төлөөлөлтэй байдаг . Харилцааны арга , жендэрийн үүргийг нийгэмшүүлэх , өөртөө итгэлтэй байх , стрессийн менежмент зэргийг харгалзан үзэх бусад хүчин зүйлүүд орно . Энэ загвар нь хүчирхийллийг хянахад хэрэгтэй загвар гэж хүлээн зөвшөөрөгдсөн бөгөөд одоогоор хамгийн өргөн хэрэглэгддэг загвар юм .

2. Профеминист загвар: Энэ хандлага нь хүчирхийлэл үйлдэгч эрэгтэйчүүдийн хувьд сэтгэцийн эмгэг, танин мэдэхүйн гажуудал, нийгмийн суралцсан зан үйл, хосуудын харилцааны алдагдал зэрэг хүчин зүйлс нөлөөлдөг байж болохыг бүрэн үгүйсгэхгүй. Гэсэн ч эдгээр нь хүчирхийллийн хоёрдогч шалтгаан бөгөөд хүчирхийллийн жинхэнэ мөн чанарыг бүрхэгдүүлж болзошгүй юм. Тиймээс гэр бүлийн хүчирхийллийн гол үндэс нь эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн хоорондын эрх мэдлийн тэнцвэргүй байдал бөгөөд үүнийг хэвээр хадгалж, зөвшөөрдөг нийгмийн бүтэц, соёлын тогтолцоо гэж үздэг. Өөрөөр хэлбэл, хүчирхийллийн үндсэн шалтгаан нь эрэгтэйчүүдийн давамгайлал, эмэгтэйчүүдийг хянах хүсэлд оршдог. Эмчилгээний оролцооны зорилго нь эмэгтэй хүн нөхрийнхөө эрх мэдэл, хяналтад эсэргүүцэл үзүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх бөгөөд ингэснээр эрэгтэйчүүдийн хүлээлт, зан үйлийг өөрчлөхөд чиглэгддэг (<https://m.blog.naver.com>).

Хүснэгт 2. Хэрэгжүүлсэн хөтөлбөрийн үр дүн

Судалгаанаас харахад гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчдэд зориулсан зан үйлийн сургалтын хөтөлбөрт хамрагдсан хүмүүсийн тоо болон тэдгээрээс дахин гэмт хэрэг үйлдээгүй хүмүүсийн тоог харуулж байна. 2015 онд 1672 хүн хөтөлбөрт хамрагдсанаас 1567 хүн дахин хүчирхийлэл үйлдээгүй байна. Энэ нь хамрагдагсдын 93.7% нь дахин гэмт хэрэг үйлдээгүй гэсэн үг. 2016 онд 2874 хүн хамрагдаж, 2570 хүн буюу 89.4% нь дахин хүчирхийлэл үйлдээгүй байна. 2017 онд 3128 хүн хамрагдсанаас 2850 хүн буюу 91.1% нь дахин хүчирхийлэл үйлдээгүй байна. Үүнээс харахад, хөтөлбөр хэрэгжсэнээр гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчдийн дундах дахин хүчирхийлэл үйлдэх тохиолдол бага багаар буурч, урьдчилан сэргийлэх үр нөлөө аажмаар нэмэгдсэн нь ажиглагдаж байна. Энэ нь хөтөлбөр тодорхой хэмжээнд үр дүнтэй байсныг харуулж байна.

Бүгд найрамдах холбооны Герман улсын эрүүгийн цагдаагийн албаны гэр бүлийн хүчирхийллийн гэмт хэргийн статистикийн дүн шинжилгээнд дурдсанаар 2020 онд Германд нийт 148,031 хүн гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртсөн (2019 онд 141,792 байсан). Гэсэн хэдий ч олон тохиолдолд гэмт хэрэг бүртгэгдээгүй тул бүртгэгдээгүй хэргийн тоо илүү их байх магадлалтай; ихэвчлэн айсан эсвэл ичсэнээс болж. Гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртсөн таван хүн тутмын дөрөв нь эмэгтэйчүүд байна. Холбооны Гэр бүлийн асуудал, ахмад настан, эмэгтэйчүүд, залуучуудын яамны (BMFSFJ) мэдээлснээр дөрвөн эмэгтэй тутмын нэг нь дор хаяж нэг удаа одоогийн болон хуучин хамтрагчийнхаа бие махбодын болон бэлгийн хүчирхийлэлд өртдөг. Хөгжлийн бэрхшээлтэй охид, эмэгтэйчүүд хүчирхийлэлд дундаж хүн амаас 2-3 дахин их өртдөг. Гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртсөн эрэгтэйчүүд ихэвчлэн ичдэг, хамтрагчийнхаа халдлагын талаар ярьдаггүй, тусламж хүсдэггүй тул бүртгэгдээгүй тохиолдол их байдаг. Үүнээс гадна, сэдэв нь ихэвчлэн эрчүүдэд хориотой байдаг.

Иймээс цагдаагийн байгууллагад ирж буй гэр бүлийн хүчирхийллийн талаарх мэдээлэл болон хүчирхийлэлд өртсөн тухай дуудлага бүрийг бүртгэн тэмдэглэх бөгөөд хэрэв уг үйлдэл нь гэмт хэрэг буюу зөрчлийн шинжгүй бол, холбогдох мэдээллийг гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэн, хүчирхийлэл үйлдэгчийн зан үйлд нөлөөлөх арга хэмжээ авах журам хэрэгжиж эхэлсэн байна. Энэхүү хөтөлбөр хэрэгжилж эхэлснээс хойш гэр бүлийн хүчирхийллийн статистикийн дүн шинжилгээнд дурдсанаар 2021 онд

124,495 хүн, 2022 онд 119,836 хүн гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртсөн байна. Үүнээс харахад 2021 онд энэ тоо 124,495 болж, 23,536 хүнээр буурсан энэ нь ойролцоогоор 15.9% буурсан гэсэн үг. 2022 онд өртөгсдийн тоо 119,836 болж, 2021 оноос 4,659 хүнээр цөөрсөн. Энэ нь ойролцоогоор 3.7%-ийн бууралттай байна.

Харин Их Британид гэр бүлийн хүчирхийлэл нь ноцтой, санаа зовоосон асуудал хэвээр байна. Статистикийн мэдээгээр тус улсад долоо хоног бүр дунджаар хоёр эмэгтэй гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотойгоор амиа алддаг бол эрэгтэйчүүдийн хувьд энэ тоо жилд ойролцоогоор 30 байдаг. Нийт хүч хэрэглэсэн гэмт хэргийн 16 хувь нь гэр бүлийн хүчирхийллийн шинж чанартай ч, энэ төрлийн хэрэг нь цагдаагийн байгууллагад хамгийн бага бүртгэгддэг гэмт хэргийн нэг юм. Гэр бүлийн хүчирхийллийн онцлог нь бусад гэмт хэрэгтэй харьцуулахад давтан хохирогч болох эрсдэл өндөр байдагт оршино. Сүүлийн үеийн судалгаагаар хохирогч тусламж хүсэж хандахаасаа өмнө дунджаар 35 удаагийн хүчирхийлэлд өртдөг болохыг харуулсан байна.

Үүний хариуд тус улсад ахлах сургуулийн хичээлийн хөтөлбөрт гэр бүлийн сэтгэлзүйн боловсролын хичээлийг тусгасан нь хүүхдүүдийг ганцаарчилсан болон бүлгийн сэтгэлзүйн зөвлөгөөнд хамруулж, гэр бүлийн асуудлаа илэн далангүй ярилцах боломжийг бүрдүүлжээ. Уг хөтөлбөр хэрэгжиж эхэлснээс хойших нэг жилийн хугацаанд хийсэн судалгаагаар гэр бүлийн хүчирхийллийн тоо таван хувиар буурсан нь энэ арга хэмжээ үр дүнтэй байгааг харуулсан байна.

Өмнөд Солонгос, Герман, Их Британи зэрэг орнууд гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчдэд чиглэсэн зан үйл өөрчлөх хөтөлбөрүүдийг олон талт, судалгаанд суурилсан, тогтолцоот байдлаар хэрэгжүүлж байна. Эдгээр улс орнуудын хөтөлбөрүүд нь зөвхөн хууль сахиулах арга хэмжээ авахаас гадна хүчирхийлэл үйлдэгчийн сэтгэл зүй, танин мэдэхүй, нийгмийн ур чадварыг гүнзгий түвшинд өөрчлөх, дахин гэмт хэрэг үйлдэхээс сэргийлэх зорилгоор бүтэцлэгдсэн байна. Ялангуяа:

Өмнөд Солонгос нь зан авир өөрчлөх хөтөлбөрөө зорилт, дэд зорилго, арга хэмжээний түвшинд нарийвчлан төлөвлөж, нийгмийн дэмжлэг, өөрийгөө үнэлэх үнэлэмжийг дээшлүүлэх, нийгэмшил, гэр бүлийн харилцааг сайжруулах зэрэг чиглэлээр өргөн хүрээнд ажилладаг;

Герман нь статистик мэдээлэлд тулгуурласан бодлогын шийдвэр гаргалттай, хүчирхийлэл үйлдэгчийн мэдээллийг албан ёсоор бүртгэж, тасралтгүй хяналт тавьдаг;

Их Британи нь гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх ажлыг боловсролын тогтолцоонд эрт үеэс нь шингээж, өсвөр насныхны сэтгэл зүйд ажиллах, гэр бүлийн асуудлыг нээлттэй ярилцах соёл бий болгоход анхаарч байна.

Эдгээр хөтөлбөрүүд нь танин мэдэхүйн зан үйлийн загвар, профеминист хандлага зэрэг шинжлэх ухааны арга зүйд тулгуурладаг нь тэдний давуу тал болж байна.

Дээрх байгаа бүх мэдээллүүдээс харахад Монгол Улсад гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчдэд чиглэсэн зан үйл өөрчлөх хөтөлбөрүүдийн хэрэгжилт сүүлийн жилүүдэд сайжирч байгаа ч, гадаадын зарим улс оронтой харьцуулахад институтийн зохион байгуулалт, хандлага, хөтөлбөрийн өргөн цар хүрээ, үр нөлөөний талаарх үнэлгээ зэрэг олон үзүүлэлтээр харьцангуй сул байна. Монгол Улсад зан үйлд нөлөөлөх сургалтууд нь шүүхийн шийдвэрийн дагуу албадан хамруулах хэлбэртэй бөгөөд зарим тохиолдолд сайн дурын үндсэн дээр явагддаг. Гэвч энэ нь ихэвчлэн богино хугацааны сургалт, зөвлөгөө өгөх хэлбэрт төвлөрсөн, системтэй үнэлгээ болон үр нөлөөний мониторинг сул байдаг. Харин Солонгос, Герман, Их Британи зэрэг улс орнууд хөтөлбөрүүдээ олон шатлалт, салбар хоорондын уялдаа холбоотойгоор хэрэгжүүлж, зөвхөн хувь хүний түвшинд бус гэр бүл, нийгмийн түвшинд давхар нөлөөлөх зорилго агуулсан байдгаараа ялгардаг.

Иймээс Монгол Улсад гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчдэд чиглэсэн зан авир өөрчлөх хөтөлбөрүүдийг улам боловсронгуй болгож, гадаадын улс орны туршлага, шинжлэх ухаанд суурилсан арга зүйг нутагшуулах шаардлагатай байна. Энэ нь гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй үр дүнтэй, тогтвортой тэмцэх, дахин үйлдлийг бууруулах гол хүчин зүйл болох юм.

ДҮГНЭЛТ

Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчийн зан үйлд нөлөөлөх хөтөлбөрүүд нь зөвхөн хууль сахиулах болон шийтгэх арга хэмжээнд тулгуурлахаас гадна сэтгэл зүй, боловсрол, нийгмийн дэмжлэг зэрэг олон талт хандлагыг хамарсан цогц систем шаарддаг нь судалгаанаас тодорхой байна. Монгол Улсад зан үйлд нөлөөлөх сургалт, сэтгэл заслын үйлчилгээ,

албадан болон сайн дурын оролцоог хослуулсан арга замууд нэвтэрч, хүчирхийлэл үйлдэгчийн зан авирыг өөрчлөх, сөрөг сэтгэл хөдлөлөө хянах, нийгэмшүүлэхэд чиглэж буй нь эерэг үр нөлөөтэй байгааг харуулж байна. Харин гадаадын улс орнууд, тухайлбал Өмнөд Солонгос, Герман, Их Британи зэрэг нь эдгээр хөтөлбөрийг илүү тогтолцоот, шинжлэх ухааны үндэслэлтэй, нарийн бүтэц, аргачлалтайгаар хэрэгжүүлж, зан үйлийн дахин давтагдах эрсдэлийг мэдэгдэхүйц бууруулсан байна. Эдгээр туршлагууд нь Монгол Улсад хэрэгжүүлж буй арга хэмжээг сайжруулах, олон улсын жишигт нийцүүлэх, түүнчлэн нийгмийн соён гэгээрүүлэл, гэр бүлийн боловсролыг багаас нь олгох чиглэлд анхаарал хандуулах шаардлагатайг харуулж байна. Иймээс гэр бүлийн хүчирхийллийг бууруулахын тулд хүчирхийлэл үйлдэгчдэд чиглэсэн сэтгэл зүйн, зан үйлийн хандлага бүхий урт хугацааны, системчилсэн хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хөгжүүлэх нь онцгой ач холбогдолтой юм.

Эх сурвалж

1. Bancroft, L. Why Does He Do That? Inside the Minds of Angry and Controlling Men. (2021).
2. Dobash, R.E., & Dobash, R.P. Violence Against Wives. (2019).
3. <https://m.blog.naver.com>. (n.d.). 2019.
4. Net Frances.R , Belfrage.N, Wilson, Mirrors, windows and doors. (1998).
5. Алтангэрэл Б. , Эрх зүйн албадан сургалтын жишиг хөтөлбөр. (2021).
6. Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль, Төрийн мэдээлэл эмхэтгэл №05. (2017 он).
7. Мөнхбаатар.Б , Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгчийн сэтгэл зүйн зарим онцлог. (2018).